

”Sjukvården måste bli kunskapsstyrd”

Överläkarbasen vill ha mindre politikerinflytande

– Tillsammans med många administratörer och konsulter har politiker använt sjukvården som lekstuga och bedrivit experiment utan någon som helst underbyggnad. Det har kostat samhället mycket pengar.

Han är inte nådig i sin kritik **Gunnar Sandberg, ordförande för närmare 13 000 aktiva överläkare och specialistläkare. Nu vill han se politikerinflytandet över vårdens utveckling minska kraftigt.**

Själv arbetar han på medicinkliniken i Mölndal och har varit med om den häftigt omdiskuterade sammanslagningen av tre sjukhus i Göteborgsområdet – Sahlgrenska, Östra och Mölndal – till Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Han betonar att det viktigaste, patienternas bästa, där liksom på många andra ställen har fått stryka på foten därför att politiker inte har förstått vilka behov som måste tillgodoses inom vården. De har struntat i kompetens och erfarenhet. Läkarna har känt att besluten har tagits över deras huvuden utan något logiskt samband med vårdens krav.

– Det finns en betydande motsättning mellan politikernas syn på sjukvården och det man kan kalla kunskapsstyrd vård.

Läkarna måste sättas i centrum

För Gunnar Sandberg framstår just kunskapsstyrd sjukvård som ett mycket centralt begrepp. Det innefattar allt som har med omhändertagandet av sjuka människor att göra. Självklart ingår det medicinska kunnandet, men också förmågan att snabbt kunna omsätta väsentliga medicinska framsteg i praktisk vård.

Han hävdar att hans medlemmar måste sättas i centrum igen, de måste få ett avgörande inflytande över vårdens utformning i framtiden.

Idag är det inte så. Det har av många skäl gått förlorat, bland annat säkert beroende på den försämrade svenska ekonomin. Men, hävdar han, också beroende på just att allt fler har lagt sig i och trott sig kunna styra sjukvårdens utveckling, framför allt politikerna.

Kunskapen ska också omfatta ar-

Helena Lindström (t v), Östersund, och Maria Flykt, Västerås, provar laparoskopi under AT-stämman.

Klart för ny

Redan innan den första AT-stämman var avslutad stod det klart att det blir en ny stämma nästa år.

Anna Stridh berättar att lokalerna är bokade den 30 mars – 1 april.

Då som nu kan man räkna med att det blir en hel del arrangemang och annat i utkanten av själva stämprogrammet.

En kväll ägnades åt en träff med specialistläkare på Läkaresällskapet, anesthesiologer och radiologer, »två bristvaror» på flera sjukhus.

Man hade också siktat in sig på läkaren i lyriken, i konsten och i musiken, bland annat genom en utställning. Dessutom fanns ett renodlat socialt program inkluderande en middag med dans.

Tävling i IT-vision

Under ett år har AT-stämman haft en tävling där det gällde att skapa en IT-vision i vården – hur ska man kunna utveckla sjukvården med hjälp av IT?

Det blev två pristagare, som får vardera 15 000 kronor för att delta i en datakongress eller mässa samt 5 000 kronor för att kunna träffas och kläcka nya idéer. Vinnare blev Johan Nicklasson, Örebro och Fredrik Vallentin, Kiruna.

Mer information om det mesta som rör AT-stämman finns på www.at.moonwalk.se

Tom Ahlgren

– Självklart ska man göra struktur- och organisationsförändringar, men det ska ske utifrån behoven i dagens och morgondagens sjukvård, behoven hos patienten, hävdar Gunnar Sandberg.

betsmiljöfrågor och arbetslivets förutsättningar, menar han.

– Det är inte rimligt att en hjärtinfarktpatient ska prata med, och bli informerad av, en doktor som är trött, utkörd, stressad, kanske nedstämd av sin arbetssituation. Denna doktor ska då stå och säga att »du ska leva så här och så här för att må bättre».

Han vill att läkarna ska vara med och skapa en arbetsmiljö som är hälsosam för både sig själva och andra som arbetar inom vården, som han på sikt vill se som ett mönster för hur arbetslivet ska se ut även inom andra branscher.

– En god arbetsmiljö ger också bättre förutsättningar för handledning och utbildning av de nya unga läkarna, säger han.

Ökad kompetens viktigaste investeringen

– Den viktigaste investeringen i sjukvården är att öka personalens kompetens, säger Gunnar Sandberg.

Det behövs, på ett helt annat sätt än idag möjligheter till utbildning inom ledarskap och organisation. Inte minst gäller det hans egna medlemmar som han ser som framtidens chefer i vården.

De enskilda läkarna måste få fort-

Nio miljoner kronor i vite hotar Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg om man inte senast den 1 mars nästa år har åtgärdat en lång rad brister i arbetsmiljön. Det framgår av ett föreläggande från yrkesinspektionen.

Yrkesinspektionen riktade i februari i år mycket stark och omfattande kritik mot missförhållandena inom Sahlgrenska (vi berättade om det i Läkartidningen nr 8). Det gällde bland annat att många i personalen var utbrända eller på väg att bli det.

Efter det har sjukhuset haft möjlig-

Sahlgrenska riskerar nio miljoner i vite för sin dåliga arbetsmiljö

het att berätta vilka åtgärder man planerar för att situationen ska förbättras för de cirka 15 000 anställda. Och man har redovisat en strategi.

Men yrkesinspektionen är inte nöjd med svaret. I sitt föreläggande påpekar inspektionen att ansvariga på många områden inom Sahlgrenska har påbörjat ett engagerat arbetsmiljöarbete. Av olika skäl, brist på pengar, tid och stöd från ledningen, har arbetet dock inte fullföljts.

Yrkesinspektionen hänvisar nu till

aviseringar om att det blir nya kraftiga nedskärningar av sjukhusets ekonomi och ser en överhängande risk att man inte kommer att orka med arbetsmiljöarbetet. Inspektionen skriver:

»Med hänsyn till antalet anställda som utsätts för riskerna i Er arbetsmiljö, den ytterligare slimning av organisationen som pågår och de därmed överhängande riskerna för personalens ohälsa bör vitet bestämmas till nio miljoner kronor.»

Tom Ahlgren

bildning inom sina respektive specialiteter. Beroende på verksamhetens krav vill han att var och en ska få minst tio dagars extern fortbildning per år samt en halv dags internutbildning per vecka och anser att arbetsgivaren ska stå för det ekonomiska.

Gunnar Sandberg vill också satsa betydligt mer än nu på forskning, särskilt vill han värna den patientnära kliniska forskningen. Den har de senaste åren tappat i omfattning, hävdar han.

– Vi måste verka för att den ska komma på rätt köl för att sjukvården ska kunna utvecklas.

– Sjukvården är för politiker ofta ett led i deras spel om väljarnas gunst. Det medför att det kortsiktiga perspektivet blir mest framträdande, anser Gunnar Sandberg.

Ekonomiska satsningar måste vara långsiktiga

Kortsiktigheten gäller även finansieringen, som därmed blir ryckig. De lovar så och så mycket till en viss verksamhet eller gör en viss sammanslagning av sjukhus för att det är politiskt gångbart.

– Det sker ju inte på sjukvårdens villkor utan kortsiktigheten förstör sjukvårdens möjligheter att utvecklas, menar han och lanserar ett annat sätt:

– I stället för att man plockar in några miljarder och ger vissa förutsättningar för dessa så vill vi ha en stabil resurstillgång. Det är bättre att man ger sjukvården 30–40 miljarder de närmaste tre åren och samtidigt ställer krav på effektivitet, resultat, utveckling och dynamik än att man av politisk opportunist tillför lite medel då och då. Då får sjukvården det utrymme den behöver och vi kan långsiktigt se vad vi har att röra oss med.

Ytterligare medel till vården, hävdar han, kan inte tas skattevägen. En solidarisk finansiering måste kunna ske via

olika försäkringslösningar. Ett exempel på en möjlig väg gäller kopplingen trafikförsäkring och vården av trafikskadade.

– Man borde också kunna låta pengarna jobba i sjukvården i stället för att användas till långa sjukskrivningar och onödiga förtidspensioneringar, anser Gunnar Sandberg.

Vill ha fler vårdproducenter

För framtiden välkomnar han fler vårdproducenter vid sidan av landstingen, t ex en ökad privatisering, kooperativ eller varför inte en mångfald i sättet att driva sjukvården inom landstingen, vilket skulle kunna ge ökad självständighet för olika enheter.

Han tycker att ett visst mått av konkurrens mellan olika vårdformer skulle vara bra för patienterna och ge dem valfrihet. Det skulle också vara bra för läkare och andra som då skulle kunna söka sig till det alternativ de finner bäst att jobba i.

Lunchmöten för specialister

Idag känner sig många av Gunnar Sandbergs medlemmar ensamma på sina arbetsplatser, de har inget stöd av varandra, detta trots att de har så många gemensamma frågor att utveckla.

– De flåsar oss fackliga företrädare i nacken och undrar vad vi egentligen gör. De går inte på fackliga möten i samma utsträckning som tidigare, de har andra saker att prioritera, berättar Gunnar Sandberg och menar att facket nu måste anpassa sig till ett modernt samhälle.

Ett steg är något som han kallar specialistkollegier, som bör inrättas på varje arbetsplats.

– Det betyder, förklarar han, att man ska försöka samla läkarna på ett sjukhus från olika specialiteter vid t ex lunchen.

En sådan här lokal gruppering kan bli en viktig påtryckargrupp mot arbetsgivare, mot politiker och administratörer. Det behövs idag, anser han.

Just arbetet ute i lokalavdelningarna ägnas nu ett mycket större intresse från centralt fackligt håll än tidigare. Orsaken är helt enkelt att det är lokalt man har bästa möjligheterna att påverka.

– Ja, vad vi säger centralt kvittar ju om det inte får fäste lokalt på de enskilda arbetsplatserna, betonar Gunnar Sandberg.

De trogna arbetarna i vingården får inte glömmas

I lönesammanhang pläderar han särskilt för de teamansvariga specialister, han kallar dem för de trogna arbetarna i vingården. Han menar att de riskerar att glömmas bort »nu när vi får läkarbrist och lönelysten kommer vid nyanställningar».

Även bland överläkarna finns många som inte gör sig hörda så bra, som inte tar för sig riktigt när det gäller lönen. Generellt gäller t ex att kvinnorna är sämre i det avseendet än män.

– Det är viktigt för oss att bevaka deras situation, säger Gunnar Sandberg.

In på ett bananskal i det fackliga arbetet

Det fackliga engagemanget, »halkade mest in på ett bananskal», och arbetet tar oerhört mycket av hans tid. Men visst har han utrymme för en del annat, till glädje för fru och tre vuxna söner samt ett barnbarn.

Han vistas en del i sitt fritidshus i Värmland och gillar att vara ute i naturen, något som ger en möjlighet till avkoppling. Dessutom joggar han och åker skidor på längden.

Men han uppskattar också en lugn stund med en god bok, gärna med historisk anknytning.

Den närmaste tiden får han dock ingen tid över för sånt, den 23 april har nämligen Överläkarföreningen fullmäktigemöte.

Tom Ahlgren